

Libyan tilannekatsaus tammikuussa 2024

Tietoa raportista

Tämä tilannekatsaus käsittelee Libyan turvallisuustilannetta vuonna 2023, erityisesti 1.3.2023 julkaistun tilannekatsauksen jälkeen. Raportin käsittelemä ajanjakso päättyy joulukuuhun 2023. Tilannekatsauksessa keskitytään Tripolin piirikunnan tilanteeseen eikä muun Libyan tilannetta käsitellä kuin lyhyesti ja yleisellä tasolla. Tilannekatsauksessa käsitellään lyhyesti Libyan poliittista tilannetta ja yleistä turvallisuustilannetta ja keskitytään Tripolin piirikunnan turvallisuustilanteeseen.

Tilannekatsaus on laadittu noudattaen Euroopan unionin yhteisiä suuntaviivoja lähtömaatiedon tuottamisesta (2008). Se perustuu huolellisesti valittuihin lähteisiin, joista kaikki on listattu tilannekatsauksen lähdeluetteloon. Ilmeisiä ja kiistattomia tosiasioita lukuun ottamatta kaikki esitetty tieto on tarkastettu useammasta lähteestä, ellei muuta erikseen mainita. Tilannekatsauksessa esitetyt tiedot on hankittu, arvioitu ja käsitelty huolellisesti, tilannekatsauksen laatimiseen käytettävissä olevan ajan ollessa rajattu. Katsaus ei kuitenkaan pyri olemaan kaikenkattava, eikä sitä tule pitää yksinään minkään oleskeluluvan, pakolaisaseman tai turvapaikkahakemuksen perusteena. Vaikka jotain tapahtumaa, henkilöä tai organisaatiota ei olisi mainittu tilannekatsauksessa, se ei tarkoita, etteikö kyseistä tapahtumaa olisi tapahtunut tai kyseistä henkilöä tai organisaatiota olisi olemassa. Katsaus ei välttämättä edusta Maahanmuuttoviraston virallista kantaa, eikä se ole poliittinen kannanotto tai oikeudellinen arvio.

About the report

This report deals with the security situation in Libya in 2023, in particular after the previous report published on 1 March 2023. The reporting period ends in December 2023. The report concentrates on the situation in the Tripoli district while the situation in the rest of the country is dealt with briefly and at a general level. The report addresses briefly the Libyan political and security situation and it concentrates on the security situation in the Tripoli district.

This report has been compiled in accordance with the common EU guidelines for processing country of origin information (2008). The report is based on carefully selected sources of information. All sources used are referenced. With the exception of obvious and indisputable facts, all information presented has been cross-checked from several sources unless stated otherwise. The information provided in the report has been obtained, evaluated and processed carefully within the limited time frame given. However, the report does not aim to be exhaustive, and it should not be considered conclusive as to the merit of any particular claim to a residence permit, refugee status or asylum. Even if a certain event, person or organization is not mentioned in the report, this does not mean that the event has not taken place or that the person or organization does not exist. The report does not necessarily reflect the opinion of the Finnish Immigration Service, and it is not a political statement or a judicial evaluation.

Sisällysluettelo

1 Poliittinen tilanne	4
2 Tripolin piirikunta	6
2.1 Aluehallintaolosuhteet Tripolissa	7
3 Turvallisuustilanne	8
3.1 Länsi-Libya ja Tripoli	10
3.1.1 Turvallisuusvälikohtaukset ja siviiliuhrit Tripolin piirikunnassa	12
3.1.2 Räjähdesaasteet Tripolin piirikunnassa.....	14
Lähteet	17

1 Poliittinen tilanne

Libyassa toimii yhä kaksi eri hallitusta¹ sen jälkeen, kun Tobrukissa toimiva edustajainhuone pyysi joulukuulle 2021 kaavailtujen, epäonnistuneiden vaalien jälkeen Fathi Bashaghaa muodostamaan Tripolissa toimivan GNU:n (Government of National Unity) kanssa kilpailevan hallituksen.² Bashagha oli Itä-Libya hallinnoivan, Sirtessä toimivan hallituksen (GNS, Government of National Stability) pääministerinä maaliskuuhun 2023 asti, jonka jälkeen edustajainhuone asetti hänen tilalleen valtiovarainministeri Osama Hamadin.³ Saksan kansainvälisten- ja turvallisuusasioiden instituutin (SWP, Stiftung Wissenschaft und Politik) 31.7.2023 julkaisemassa tutkija Wolfram Lacherin artikkelissa kuvataan, kuinka (Sirtessä toimivaa hallitusta tukevan) LNA:n⁴ peräännyttyä Länsi-Libyasta vuonna 2020 päättyneen sisällissodan jälkeen ulkomaalaiset voimat ovat ylläpitäneet epävarmaa voimatasapainoa, jossa Turkin asevoimat tukevat Tripolia ja Venäjän Wagner-joukot LNA:ta. Libyan kahtiajakoa ja poliittista umpikujaa on YK:n johdolla pyritty murtamaan yrityksellä järjestää vaalit maan yhdistämiseksi.⁵

YK:n Libyan erityisedustaja Abdoulaye Bathily pyrki edistämään vaalien järjestämistä vuoden 2023 aikana.⁶ Bathilyn uutisoitiin todenneen maaliskuussa 2023, että mikäli selkeä tiekartta ja vaalilait ovat valmiina kesäkuuhun 2023 mennessä, kansalliset vaalit voitaisiin järjestää vuoden loppuun mennessä⁷. Al Jazeera uutisoi 22.6.2023, että kesäkuussa 2023 Libyan kilpailevien lakiasäätävien elinten (Itä-Libyan Tobrukissa toimivan edustajainhuoneen⁸ ja Tripolissa toimivan korkean valtioneuvoston⁹) edustajat olivat päässeet sopimukseen luonnoslaeista koskien presidentin- ja parlamenttivaaleja. Samalla kuitenkin Bathily oli varoittanut, että keskeisiä ongelmia ei ollut ratkaistu ja että luonnoslaeissa oli "merkittäviä porsaanreikiä ja teknisiä puutteita", jotka estivät niiden soveltamisen.¹⁰

International Crisis Groupin vanhemman Libya-analyytikon Claudia Gazzinin mukaan Tobrukissa toimivan edustajainhuoneen ja Tripolissa toimivan korkean valtioneuvoston edustajat (6+6-komitea) olivat kesällä 2023 päässeet sopuun vaaleihin johtavasta tiekartasta ja sitä tukevasta lainsäädännöstä, mutta molempien osapuolten hyväksyntä vaalilaeista vaatii sen, että maahan perustetaan uusi yhdistetty hallitus. Edustajainhuoneen puhemies Agila Saleh ja korkean valtioneuvoston puheenjohtaja Khaled Mishri olivat yhtä mieltä siitä, että maahan tarvittiin uusi pääministeri Dabaiban tilalle. Gazzinin mukaan Dabaiba oli menettänyt edustajainhuoneen tuen (vaalien epäonnistumisen jälkeen) vuoden 2021 lopussa ja korkean valtioneuvoston tuen vuoden 2023 alussa. Niin ikään LNA:ta johtavan sotamarsalkka Khalifa Haftarin mukaan maahan tarvittiin (yhtenäinen) väliaikaishallinto viemään vaalit läpi.¹¹

Tilannekatsauksen kirjoittamishetkellä vaalien järjestämisestä ei näytetä päässeen vielä lopullisesti sopimukseen. Esimerkiksi Reuters uutisoi 23.11.2023, että Bathily oli pyytänyt Libyan keskeisiä vallankäyttäjiä kokoontumaan tapaamiseen, jossa päästäisiin sopimukseen vaalien järjestämisestä.¹² Niin ikään esimerkiksi International Crisis Group raportoi marraskuussa 2023, että vaaleista ei ollut päästy yhteisymmärrykseen eri osapuolten välillä. GNS:n pääministeri

¹ BBC 13.9.2023; International Crisis Group/Gazzini 7.8.2023.

² International Crisis Group/Gazzini 7.8.2023.

³ International Crisis Group/Gazzini 7.8.2023.

⁴ Libyan National Army eli sotamarsalkka Khalifa Haftarin johtamat useista eri aseellisista ryhmistä koostuvat joukot.

⁵ SWP/Lacher 31.7.2023.

⁶ UNSC 5.4.2023, para 5.

⁷ Reuters 11.3.2023.

⁸ House of Representatives, HoR.

⁹ High Council of State.

¹⁰ Al Jazeera 22.6.2023.

¹¹ International Crisis Group/Gazzini 7.8.2023.

¹² Reuters 23.11.2023.

Hamad oli tuominnut Bathilyn, koska tämä ei ollut kutsunut GNS:n edustajaa marraskuun tapaamiseen vaaliprosessista.¹³

Aseelliset ryhmät ovat lujittaneet (yhteiskunnallista) asemaansa Libyassa.¹⁴ Esimerkiksi Lacherin mukaan Libyassa toimivat aseelliset ryhmät ovat institutionalisoitumassa, ja niiden edustajia pääsee armeijan, turvallisuuspalvelujen ja siviilihallinnon johtoasemiin.¹⁵ Tutkija Tim Eaton kuvaa Chatham Housen joulukuussa 2023 julkaisemassa raportissa, kuinka aseelliset ryhmät ovat merkittävästi lisänneet valtaansa vuodesta 2011 lähtien. Ryhmät ovat sidoksissa Libyan valtioon niin, että ne saavat valtiolta tuloja ilman, että ne ovat sille vastuuvuolllisia. Sen sijaan, että valtio olisi integroinut aseelliset ryhmät itseensä, ryhmät ovat integroineet valtiolliset joukot omiin toimintoihinsa. Eatonin mukaan Libyan aseellisten ryhmien tavoitteet ovat kasvamassa. Esimerkiksi vuonna 2023 GNU:n virkaatekevä sisäministeri ja kilpailevan hallituksen GNS:n sisäministeri ovat nousseet merkittävään asemaan perustuen heidän kytköksiinsä aseellisiin ryhmiin. Niistä on muodostunut Zawiyen ja Tripolin kaltaisissa keskeisissä kaupungeissa voimakkaita blokkeja, jotka ovat sisällyttäneet pienemmät toimijat itseensä tai pakottaneet ne ulos. Ryhmät ovat enenevässä määrin mukana poliittisten sopimusten neuvotteluissa, ja ne kommunikoivat myös toistensa kanssa suoraan niiden välisestä kilpailutilanteesta huolimatta. Poliittiset sopimukset eivät ole todennäköisesti kestäviä, mikäli aseellisten ryhmien johtajat eivät suhtaudu niihin myötämielellisesti. Eatonin mukaan, mikäli Libyassa järjestetään vaalit, aseelliset ryhmät ovat todennäköisesti edustettuina vaalein valitussa lainsäädäntöelimessä.¹⁶

Eaton kuvaa, kuinka Libyan valtiota ei voida käsittää yhtenäiseksi toimijaksi, koska eri valtiolliset elimet, kuten viralliset instituutiot, ovat keskenään kilpailevien toimijoiden ja näiden verkostojen hallinnassa. Niin ikään, vaikka suurin osa aseellisista ryhmistä on virallisesti kytköksissä Libyan valtioon, ne eivät todellisuudessa vastaa valtion viralliselle komentoketjulle vaan ne toimivat autonomisesti. Valtion virallisten instituutioiden poliittinen päätöksenteko tapaakin heijastella niitä hallitsevien toimijoiden intressejä.¹⁷

Syyskuun 9. ja 11. päivien aikana hirmumyrsky Daniel aiheutti tulvia ja tuhoa Koillis-Libyassa. Kahden padon murtuminen aiheutti tuhoisan tulva-aallon Dernan kaupungissa.¹⁸ YK:n humanitaaristen asioiden koordinoitumiston OCHAN mukaan eniten kärsineisiin alueisiin kuului Dernan, Albaidan, Soussan ja Shahatin kunnat (*baladiya*).¹⁹ YK:n humanitaaristen asioiden koordinoitumiston 4.1.2023 julkaistun raportin mukaan myrsky ja äkkitulvat olivat vaikuttaneet arviolta yhteensä 884 000 ihmiseen viiden piirikunnan (*mantika*) alueella. Näistä 250 000 arvioitiin olevan erityisen avun tarpeessa.²⁰ OCHA raportoi joulukuussa 2023, että ainakin 4 702 henkilöä oli saanut surmansa, ja yli 8 000 henkilön raportoitiin olevan kadonnut.²¹

¹³ International Crisis Group 11/2023.

¹⁴ Ks. esim. Chatham House/Eaton 12/2023, s. 4, 6; SWP/Lacher 31.7.2023. Ks. myös kohta 2.1.

¹⁵ SWP/Lacher 31.7.2023.

¹⁶ Chatham House/Eaton 12/2023, s. 6.

¹⁷ Chatham House/Eaton 12/2023, s. 4.

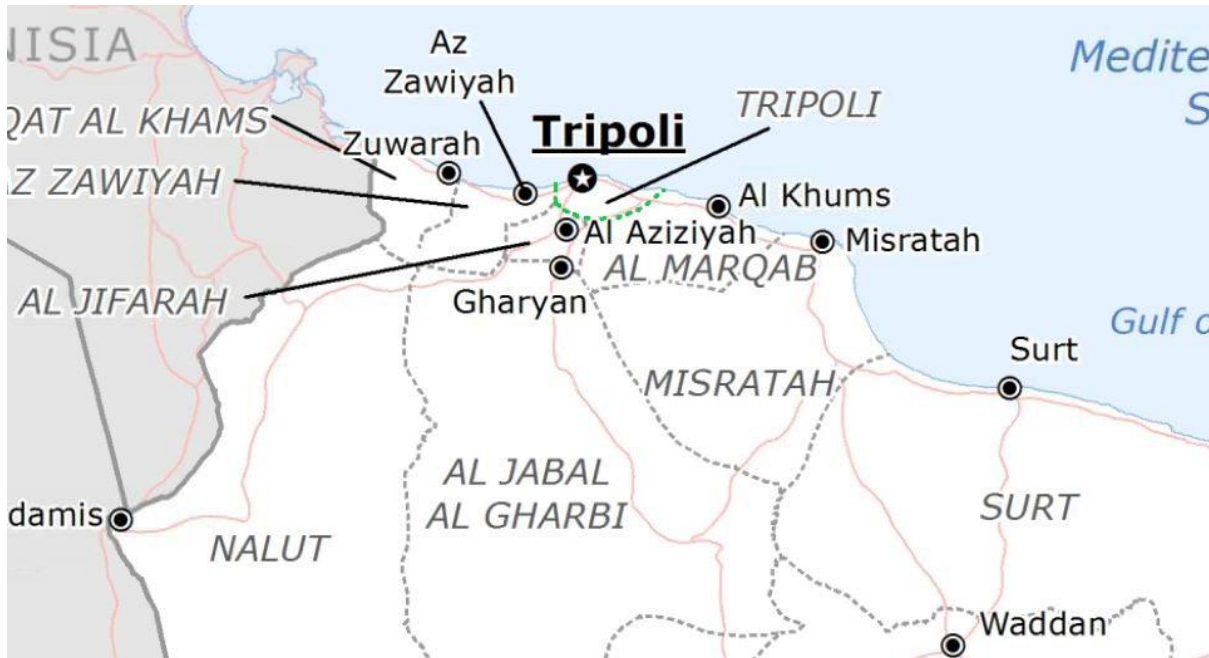
¹⁸ UNOCHA 18.12.2023, s. 5.

¹⁹ UNOCHA 18.12.2023, s. 1.

²⁰ UNOCHA 4.1.2023, s. 9, 16.

²¹ UNOCHA 18.12.2023. Kuolonuhrien määrästä on annettu eri arvioita. Esimerkiksi pian myrskyn jälkeen 13.9.2023 Dernan pormestari arvioi, että kuolonuhrien määrä voi lopulta olla 18 000–20 000. UNOCHA 4.1.2023, s. 4.

2 Tripolin piirikunta

Kartta 1. Luoteis-Libyan piirikunnat. Lähde: EC-JRC 2015 (muokattu)

Tripolin piirikunta (*mantika*) sijaitsee Libyan länsipuolella maan luoteisosassa, ja siihen kuuluu Libyan pääkaupunki Tripoli. Piirikunta rajoittuu pohjoisessa Välimereen, lännessä al-Zawiyān (Azzawiya) piirikuntaan, etelässä al-Jifaran piirikuntaan ja idässä al-Marqubin piirikuntaan.²² Lähteissä ei välttämättä aina tehdä eroa sen suhteen, puhutaanko Tripolin kaupungista vai piirikunnasta, ja nimellä Tripoli saatetaan viitata myös Tripolin suurkaupunkialueeseen tai ns. "Suur-Tripoli"²³ alueeseen (*Greater Tripoli*). YK:n siirtolaisuusjärjestö IOM:n mukaan Libyassa on yhteensä 100 piirikuntaa pienempää hallinnollista aluetta tai kuntaa (*baladiya*), joista se on tilastoinut Tripolin piirikuntaan kuusi: Abu Salim, Ain Zara, Hai al-Andalus, Suq al-Jum'a, Tajura ja Tripoli.²⁴

CIA World Factbookin mukaan Tripolin kaupungin väkiluku on arviolta 1,183 miljoonaa.²⁵ Yhdysvaltalainen tilastopalvelu Worldometer antaa Tripolin kaupungin väkiluvuksi 1 150 989.²⁶

²² Ks. kartta. EC-JRC 2015.

²³ Ns. Suur-Tripolin alue käsittää määritelmästä riippuen alueita myös Tripolin piirikunnan ulkopuolella. Esimerkiksi Tripolin metropolialueen levittäytymistä käsittelevässä tutkimuksessa vuodelta 2013 esitetään, että Tripolin metropolialueeseen kuuluu Tripoli Center, Hay al-Andalus, Tajura, Ain Zara, Abu Salim, Suq al-Jum'a, Janzur, Qasr bin Ghashir ja al-Swani. Alsharif & Pradhan 2013. Konfliktitietokanta ACLED tilastoi Janzurin, al-Swanin ja Qasr bin Ghashirin al-Jifaran piirikuntaan. ACLED 16.1.2023. Ks. myös esim. WFP:n ja Logistics Clusterin [kartta](#).

²⁴ IOM 30.11.2017. Ks. myös IOM 11.1.2023.

²⁵ CIA Factbook [päivitetty 12.12.2023].

²⁶ Worldometer [päiväämätön].

2.1 Aluehallintaolosuhteet Tripolissa

Tripolin piirikunnan kuvataan olevan kokonaisuudessaan GNU:hun yhdistettyjen joukkojen ja aseellisten ryhmien hallinnassa.²⁷

Keskeisiin aseellisiin ryhmiin Tripolissa kuuluvat ainakin Abderrauf Karan johtama Deterrence Apparatus (ts. Special Deterrence Force, SDF)²⁸, Abdel Ghani al-Kiklin johtama SSA²⁹ (Stability Support Apparatus),³⁰ ja 444. prikaati (ks. tarkemmin alla).³¹

YK:n turvallisuusneuvoston 15.9.2023 julkaisemassa Libyan asiantuntijajaneelin raportissa esitetään, että aseellisten ryhmien mahdollisuus vaikuttaa kansalliseen politiikkaan sekä luoda rikolliselle toiminnalleen syytesuojan alueita (*areas of immunity*) on lisääntynyt.³² Liittyen elokuussa 2023 Tripolissa käytyihin taisteluihin Deterrence Apparatusin ja 444. prikaatin välillä, YK:n Libyan erityisedustaja Bathily esitti, että nämä (aseellisten ryhmien väliset yhteenotot) alleviivasivat johtamisen ja kontrollin puutetta sirpaloituneesta turvallisuuskentästä Länsi-Libyassa sekä epävarmaa turvallisuustilannetta.³³ Tim Eaton kirjoittaa 12/2023 julkaisussa raportissa, että "reviirisodat" (*turf wars*) kilpailevien ryhmien välillä ovat jatkuneet Libyan suurissa kaupungeissa Tripolin tapahtumien hallitessa kansainvälistä uutisointia.³⁴

Kuten yllä on esitetty, Saksan kansainvälisen politiikan ja turvallisuusinstituutin (SWP, Stiftung Wissenschaft und Politik) 31.7.2023 julkaiseman tutkija Wolfram Lacherin artikkelin mukaan Libyassa toimivat aseelliset ryhmät ovat institutionalisoitumassa, ja niiden edustajia pääsee armeijan, turvallisuuspalvelujen ja siviilihallinnon johtoasemiin. Lacherin mukaan läntisessä Libyassa aseellisten ryhmien (yhteiskunnallisen aseman) vahvistuminen (*consolidation*) ei ole yhtä pitkällä kuin Haftarin johtaman LNA:n Itä-Libyassa, mutta aseman vahvistuminen on silti selviö. Vuodesta 2016 lähtien neljän militian "kartelli" alkoi puskea pienempiä ryhmiä ulos Tripolin kaupungin keskiosista mahdollistaen niille tiukan otteen valtion instituutioista. Vuosien 2019 ja 2020 Tripolin taistelujen aikana jotkut länsilibyalaiset militiat profiloituivat toiminnallaan, ja ne saivat sodan jälkeen koulutusta ja varustusta Turkista sekä lisäksi pääsyn valtion rahavaroihin, mikä vahvisti niiden asemaa. Tripolin militiakenttä lujittui entisestään, kun useita aseellisia ryhmiä ajettiin pääkaupungista ulos vuonna 2022.³⁵

YK:n turvallisuusneuvoston 15.9.2023 julkaiseman Libyan asiantuntijajaneelin raportissa esitetään, että elokuussa 2022 Tripolissa käydyt taistelut³⁶ johtivat siihen, että Fathi Bashaghaa

²⁷ Ks. esim. BBC 14.9.2023 [kartta 13.9.2023]; Congressional Research Service [päivitetty 19.7.2023] [kartta 2/2023].

²⁸ Deterrence Apparatus eli Deterrence Apparatus for Combating Organized Crime and Terrorism (DACOT). YK:n turvallisuusneuvoston 15.9.2023 julkaiseman Libyan asiantuntijajaneelin raportin mukaan DACOT tunnettiin aiemmin nimellä SDF eli Special Deterrence Force. UNSC 15.9.2023, s. 71. Ryhmästä käytetään kuitenkin nykyäänkin vielä nimeä Special Deterrence Force. Ks. esim. Reuters 16.8.2023. Ryhmä tunnetaan myös nimellä "Radaa-joukot". Ks. esim. Al Jazeera 17.8.2023. Deterrence Apparatus eli SDF on Al Jazeeran kuvauksen mukaan ultrakonservatiivinen (salafistinen) militia, joka toimii Tripolin poliisivoimina. Al Jazeera 17.8.2023. Tässä tilannekatsauksessa ryhmästä käytetään nimeä Deterrence Apparatus.

²⁹ SSA:ta on käsitelty tarkemmin 22.3.2023 päivätyssä kyselyvastauksessa.

³⁰ UNSC 15.9.2023, s. 71; SWP/Lacher 31.7.2023.

³¹ UNSC 15.9.2023, s. 71; Al Jazeera 14.8.2023.

³² UNSC 15.9.2023, s. 2.

³³ UN News 22.8.2023.

³⁴ Chatham House/Eaton 12/2023, s. 5.

³⁵ SWP/Lacher 31.7.2023.

³⁶ Sirtessä toimivan hallituksen GNS:n (Government of National Stability) tuolloinen pääministeri Fathi Bashagha pyrki häntä tukevien aseellisten ryhmien avulla syrjäyttämään

tukeneet aseelliset ryhmät poistuivat Tripolista, mikä muutti aseellisten ryhmien voimasuhteita Tripolissa. Al-Nawasi-prikaati ja 777. prikaati (aiemmin Tripoli Revolutionary Brigade) lakkautettiin ja al-Nawasi-prikaatin taistelijat integroitiin toisiin turvallisuusjoukkoihin, pääosin SSA:han ja Deterrence Apparatusiin (SDF). Vaikka aseellisten ryhmien uudelleenjärjestely (process of re-affiliation) oli raportin mukaan vielä epäselvä, SSA ja Deterrence Apparatus lisäsivät merkittävästi hallitsemiaan alueita, mikä teki niistä keskeisiä toimijoita tulevissa poliittisissa prosesseissa. Asiantuntijapaneelin arvion mukaan Tripolissa toimivat aseelliset ryhmät eivät pelkästään kontrolloi turvallisuusjoukkoja alueillaan, vaan ne kontrolloivat myös alueillaan toimivia paikallisia viranomaisia, jotka todennäköisesti ovat keskeisessä asemassa järjestämässä tulevia vaaleja.³⁷ Lacherin artikkelin mukaan elokuun 2022 yhteenottojen jälkeen Deterrence Apparatus ja SSA kontrolloivat suuria osia Tripolista.³⁸

Asiantuntijapaneelin raportin mukaan myös 444. prikaati vaikuttaa turvallisuuskentän dynamiikkaan Tripolissa. Ryhmä on virallisesti puolustusministeriön alaisuudessa, ja sillä oli merkittävä rooli Bashaghan tukemien joukkojen perääntymisessä elokuussa 2022. Ryhmä on ylettänyt toiminta-alueensa (Misratan piirikunnan) Bani Walidiin.³⁹ Al Jazeera uutisoinnissa elokuulta 2023 444. prikaatin mainitaan kontrolloivan isoa osaa Tripolista, ja sitä sekä Deterrence Apparatusia kutsutaan pääkaupungin voimakkaimmiksi ryhmiksi.⁴⁰ Lacherin mukaan 444. prikaati nähdään kurinalaisena, luotettavana ja taipumattomana rikollisuuden torjumisessa sen kontrolloimilla alueilla Tripolin eteläpuolella. Lacherin mukaan 444. prikaati (tai muutkaan militiat) eivät kuitenkaan ole Libyan valtion kontrollissa, koska hallitus ei pystyisi vaihtamaan militioiden johtajia. Haftarin LNA:n tavoin nämä ryhmät ovat Lacherin mukaan yksityisarmeijoita.⁴¹

Kesäkuun 6. päivä Dabaiba antoi asetuksen, jonka perusteella useat Tripolissa toimivat aseelliset ryhmät yhdistettiin hänen alaisuudessaan toimivaksi National Agency for Support Forces -ryhmäksi. Muiden muassa presidenttineuvosto vastusti asetusta.⁴²

3 Turvallisuustilanne

Lokakuussa 2020 sovittu tulitauko on pitänyt.⁴³

YK:n turvallisuusneuvoston 5.4.2023 päivätyssä raportissa kuvataan Libyan tilannetta edellisen raportin julkaisusta lähtien eli ajanjaksolla joulukuu 2022–huhtikuu 2023. Raportin mukaan tällä ajanjaksolla maan turvallisuustilanne pysyi jännittyneenä, mutta tulitauko piti. Tripolissa ja muualla maan länsiosissa raportoitiin useista yhteenotoista aseellisten ryhmien välillä liittyen kilpailuun aluehallinnasta tai laittoman (liike)toiminnan hallinnasta. Tilanne Libyan itäosissa nähtiin satunnaisia turvallisuusvälikohtauksia, mukaan lukien pidätyksiä, kidnappauksia ja salamurhayrityksiä. Eteläisessä Libyassa turvallisuustilanteeseen vaikutti järjestäytynyt rikollisuus ja aseelliset yhteenotot rikollisjärjestöjen ja LNA:n välillä. Maassa nähtiin mielenosoituksia, koska vuoden 1988 Lockerbien pommi-iskusta epäilty Abu Agila Mas'ud luovutettiin Yhdysvaltoihin.⁴⁴

YK:n turvallisuusneuvoston 8.8.2023 päivätyssä raportissa kuvataan Libyan tilannetta 5.4.2023 päivätyn raportin jälkeen eli ajalla huhtikuu 2023–elokuu 2023. Raportin mukaan Tripolin ja läntisen Libyan turvallisuustilanne jatkui jännittyneenä, mutta tulitaukosopimuksen loukkauksia

GNU:n pääministerin Abdul Hamid Dabaiban. Ks. tarkemmin Maahanmuuttovirasto/maatietopalvelu 1.3.2023.

³⁷ UNSC 15.9.2023, s. 71.

³⁸ SWP/Lacher 31.7.2023.

³⁹ UNSC 15.9.2023, s. 71.

⁴⁰ Al Jazeera 14.8.2023.

⁴¹ SWP/Lacher 31.7.2023.

⁴² UNSC 8.8.2023, para 29.

⁴³ UNSC 7.12.2023, para 64; UNSC 8.8.2023, para 9; UNSC 5.4.2023, para 6.

⁴⁴ UNSC 5.4.2023, para 6.

ei raportoitu. Toukokuusta alkaen GNU lanseerasi useita operaatioita väitetysti laitonta huume-, ase- ja polttoainekauppaa sekä siirtolaisiin kohdistuvaa ihmiskauppaa vastaan. Operaatioita tehtiin läntisen rantatien (*western coastal road*) kaupungeissa, pääosin Zawiyassa ja sitä ympäröivillä alueilla. Operaatioiden sanotaan pitäneen sisällä eskalaatoriskin. Satunnaisia yhteenottoja nähtiin myös Tripolin keskeisten aseellisten ryhmien välillä. Vaikka tilanne itäisessä Libyassa pysyi suhteellisen vakaana, eteläisen Libyan turvallisuustilanteeseen vaikutti heikentävästi järjestäytynyt rikollisuus sekä yhteenotot LNA:n ja rikollisjärjestöjen välillä. Huhtikuussa 2023 alkanut Sudanin konflikti aiheutti huolta konfliktin leviämisestä Libyaan. Raportin mukaan konflikti ei ollut aiheuttanut suurta pakolaismäärää Libyaan, mutta YK oli valmistautunut, mikäli tilanne kriisiytyisi Libyan etelärajalla.⁴⁵

YK:n turvallisuusneuvoston 7.12.2023 julkaistun, YK:n Libyan operaation toimia (UNSMIL) ja Libyan tilannetta käsittelevän raportin mukaan (tarkastelujakso elokuu 2023–joulukuu 2023) Libyan turvallisuustilanne oli yhä hauras. Aseellisia yhteenottoja raportoitiin tiiviisti asutetuilla alueilla Tripolissa (ks. tarkemmin alla), Bengasissa ja Gharyanin kaupungissa (Länsi-Libyassa). Nämä aseelliset yhteenotot kertoivat YK:n mukaan turvallisuustoimijoiden sirpaloitumisen jatkumisesta ja ohjaus- ja valvontajärjestelmän puutteesta. Libyan lounaisosassa nähtiin vihollisuuksien eskaloitumista Tšadin kansallisen armeijan ja tšadilaisten aseellisten ryhmien välillä, jotka toimivat Libyan ja Tšadin raja-alueella. LNA teki ilmaiskuja tšadilaisia oppositiorhymiä vastaan, jotka toimivat Etelä-Libyassa.⁴⁶ Raportin mukaan ajanjaksona ei raportoitu tulitaukosopimuksen loukkauksia.⁴⁷

Libyassa on nähty vuosina 2022 ja 2023 aseellisten ryhmien välisiä yhteenottoja, joissa on koitunut myös siviiliuhreja⁴⁸ ja esimerkiksi YK:n ihmisoikeusneuvoston 20.3.2023 päivätyn itsenäisen tiedonhankintaoperaation⁴⁹ raportin mukaan aseelliset ryhmät ovat syyllistyneet lukusiin ihmisoikeusloukkauksiin. Raportin mukaan esimerkiksi viranomaiset ja niihin liittyvät ryhmät kuten Deterrence Apparatus, LNA, ISA (Internal Security Agency) ja SSA ovat toistuvasti syyllistyneet oikeudenloukkauksiin kiinniottojen ja vangitsemisien yhteydessä. Aseelliset ryhmät, joiden on väitetty syyllistyneen kidutukseen, mielivaltaisiin kiinniottoihin, ihmiskauppaan ja seksuaaliseen väkivaltaan nauttivat rankaisemattomuudesta.⁵⁰

Tutkija Wolfram Lacherin mukaan vuoden 2020 jälkeen venäläisen Wagner-ryhmän ja Turkin armeijan läsnäolo Libyassa on ylläpitänyt (kahden hallinnon välistä) poliittista pattitilannetta. Lacher arvioi, että GNU:ta tukevan Turkin suhteiden tiivistyminen Haftaria tukeneiden Egyptin ja Arabiemiirikuntien kanssa on vähentänyt uuden sotilaallisen eskalaation mahdollisuutta (GNU:hun yhdistettyjen puolisotilaallisten joukkojen ja LNA:n välillä), vaikka toisaalta sotilaallisen voiman yhdistyminen poliittisiin ja taloudellisiin intresseihin Libyassa sisältää Lacherin mukaan eskalaatiopotentiaalia. Lacherin arvion mukaan aseellisten ryhmien aseman lujittuminen (*consolidation*) lietsoo todennäköisesti jatkossakin konflikteja, etenkin Tripolin länsipuolella, jossa aseellisten ryhmien aseman lujittumisen prosessi on vielä alkuvaiheessa.⁵¹

Kansainvälisen Global Initiative Against Transnational Organized Crime -järjestön heinäkuussa 2023 julkaistussa raportissa kuvataan, kuinka Libyassa toimivat, asemansa Tripolin konfliktissa (2019–2020) vahvistaneet tai konfliktista selvinneet aseelliset ryhmät kontrolloivat laittoman talouden muotoja ympäri maata. Vuoden 2020 jälkeen etenkin LNA:n osallisuus laittomassa

⁴⁵ UNSC 8.8.2023, para 9.

⁴⁶ UNSC 7.12.2023, para 9.

⁴⁷ UNSC 7.12.2023, para 64.

⁴⁸ Esim. UNSC 15.9.2023, s. 15 para 42. Ks. tarkemmin kohta 3.1.

⁴⁹ YK:n ihmisoikeusneuvoston päätöksellä 50/23 perustettu itsenäinen tiedonhankintaoperaatio (Independent Fact-Finding Mission), joka tutkii Libyassa vuodesta 2016 lähtien tapahtuneita kansainvälisten ihmisoikeuksien ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkauksia.

⁵⁰ UN HRC 20.3.2023, para 3, 6.

⁵¹ SWP/Lacher 31.7.2023.

taloudessa Libyan itä- ja eteläosissa (Kyrenaika, Fezzan) on lisääntynyt. Myös läntisessä Libyassa aseelliset ryhmät saavat rahoitusta rikollisesta toiminnasta, vaikka toiminta on sirpaloituneempaa. Raportin mukaan, vaikka väkivaltainen kilpailu laittomasta taloudesta on vähentynyt 2010-luvun puolivälin jälkeen, laittomaan talouteen liittyvä väkivaltainen kilpailu jatkuu ja se on tällä hetkellä pääasiallinen konfliktin muoto.⁵² Lisäksi esimerkiksi YK:n turvallisuusneuvoston 15.9.2023 julkaiseman Libyan asiantuntijapaneelin raportin mukaan ihmiskauppa ja siirtolaisten salakuljetus kaikkialla Libyassa muodosti vakavan uhan Libyan turvallisuudelle ja vakaudelle. Paneeli oli tutkinut 64 siirtolaisiin kohdistunutta ihmisoikeusloukkausta, joihin kuului orjuuttamista, raiskauksia, seksuaalista orjuuttamista, prostituutioon pakottamista, nälkiinnyttämistä ja kidutusta ja julmaa ja halventavaa kohtelua. Paneelin mukaan ihmisoikeusloukkaukset liittyivät järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan. Ihmiskauppaverkostot toimivat yhteistyössä libyalaisien aseellisten ryhmien kanssa.⁵³

YK:n turvallisuusneuvoston 15.9.2023 päivätyn raportin mukaan siitä huolimatta, että ulkomaalaisia taistelijoita on pyritty ajamaan pois maasta, maan turvallisuustilanteeseen vaikutti negatiivisesti tšadilaisten, sudanilaisten ja syyrialaisien sekä ulkomaalaisten yksityisten sotilasalan yritysten läsnäolo.⁵⁴ YK:n turvallisuusneuvoston 7.12.2023 päivätyn raportin mukaan Nigerin ja Sudanin tilanteet ja LNA:n ja tšadilaisten aseellisten ryhmien väliset jännitteet Libyan ja Tsadin rajalla vaikeutti ulkomaalaisten taistelijoiden ja palkkasotilaiden poistamista maasta.⁵⁵

YK:n turvallisuusneuvoston 15.9.2023 päivätyssä raportissa esitetään, että raportointijaksolla (25.4.2022–17.7.2023) ei tapahtunut terrori-iskuja ja terrorisminvastaiset operaatiot olivat heikentäneet terroriryhmien toimintamahdollisuuksia, mutta Libyan heikosti valvottujen (porous) ulkorajojen ja joissain eteläisissä naapurimaissa lisääntyneiden konfliktien takia terrorismin uhka oli korkealla.⁵⁶ Yhdysvaltain ulkoministeriön terrorismia käsittelevän vuotta 2022 koskevan raportin mukaan poliittisesta umpikujasta huolimatta ISISin ja Islamilaisen Maghrebin al-Qaida (al-Qaida in the Islamic Maghreb) kaltaiset järjestöt eivät olleet pystyneet järjestäytymään, eikä vuonna 2022 ollut merkittäviä vahvistettuja terrori-iskuja. Kuitenkin, vaikka järjestöjen toimintamahdollisuuksia oli heikennetty merkittävästi, olivat ne yhä uhka.⁵⁷

3.1 Länsi-Libya ja Tripoli

Alueellista turvallisuustilannetta käsitellään tilannekatsauksessa etenkin YK:n turvallisuusneuvoston julkaiseman raportoinnin pohjalta Länsi-Libyaa koskien. Konfliktitietokanta ACLEDin tilastoimia turvallisuusvälikohtauksia Tripolin piirikunnasta käsitellään alempana.

YK:n turvallisuusneuvoston 5.4.2023 päivätyssä raportissa esitetään, että Tripolissa ja sitä ympäröivillä alueilla maan länsiosassa nähtiin satunnaisia yhteenottoja aseellisten ryhmien välillä liittyen aluekiistoihin. Lisäksi paikalliset aseelliset ryhmät kiistelivät laittoman (liike)toiminnan (*illicit activities*) hallinnasta. Joulukuussa kaksi aseellisiin ryhmiin kuulunutta miestä kuoli yhteenotoissa Sabratassa. Yhteenottojen takia siviilejä, mukaan lukien naisia ja lapsia, evakuoitiin alueelta ja läntinen rantatie Tripolin ja Tunisian rajan välillä oli väliaikaisesti kiinni. Siviiliuhreja ei raportoitu, mutta ampumavälikohtauksissa Sabratan sairaala kärsi vahinkoa. Tammikuun alussa yhteenotoista Ujaylatissa Sabratan länsipuolella koitui vahinkoa siviiliikiinteistöille ja koulunkäynti keskeytettiin. Yhteenotoissa käytettiin raskasta tykistöä. Tammikuun 4. päivä 52. prikaati ja 304. pataljoona testasivat aseita (Tripolin piirikunnan) Tajuran alueella aiheuttaen läntisen rantatien osittaisen sulkemisen. 11.1.2023 ISA:n (Internal Security

⁵² GI-TOC 7/2023, s. 4–5.

⁵³ UNSC 15.9.2023, s. 2, 18.

⁵⁴ UNSC 15.9.2023, s. 2.

⁵⁵ UNSC 7.12.2023, para 64.

⁵⁶ UNSC 15.9.2023, para 33.

⁵⁷ USDOS 2023.

Agency) ja Deterrence Apparatusin (SDF) välinen yhteenotto johti Mitigan kansainvälisen lentokentän toimintojen keskeyttämiseen. 19.1.2023 eteläisessä Tripolissa sijaitsevan (toimimattoman) Tripolin kansainvälisen lentokentän (Tripoli International Airport, HLLT) lähellä puhkesi väkivaltainen yhteenotto Deterrence Apparatusin ja 111. pataljoonan välillä, ja 444. prikaati lähetettiin erottamaan yhteenottojen osapuolet toisistaan. Yhteenotoissa kuoli kolme ihmistä.⁵⁸

YK:n turvallisuusneuvoston 8.8.2023 päivätyssä raportissa kuvataan kuinka raportin tarkastelujaksolla (huhtikuu 2023–elokuu 2023) läntisen rantatien turvallisuustilanne heikentyi. Huhtikuun 26. päivänä Zawiyassa syttyi levottomuuksia, kun nuorten johtama kansalaisliike uhkasi kansalaistottelemattomuudella ja esti pääsyn kriittiseen infrastruktuuriin, mikäli GNU ei saanut paikallisia rikollisjärjestöjä kuriin. Protesti alkoi videosta, jossa rikollisjärjestö oli kiduttanut nuorta miestä. Toukokuun 25. päivän ja heinäkuun puolen välin välisenä aikana GNU teki arviolta 25–30 ilmahyökkäystä miehittämättömillä lennokeilla Zawiyassa ja naapurikunnissa Zuwarassa, Ujaylatissa ja Surmanissa. Hyökkäysten kerrottiin kohdistuneen rikolliseen toimintaan kuten laittomaan huume-, ase-, polttoaine- ja ihmiskauppaan. Libyan puolustusministeriö raportoi toukokuun lopussa ilmahyökkäysten tuhonneen erilaista rikollisjärjestöjen käyttämää materiaalia ja varastoja. Raportin mukaan seitsemän siviiliä, mukaan lukien yksi lapsi, haavoittui ilmahyökkäyksissä ja terveysasema tuhoutui. Joidenkin Itä-Libyassa toimivien johtajien mukaan ilmahyökkäyksiä kohdistettiin vain ryhmiin, jotka eivät olleet kytköksissä (Tripolin hallituksen) pääministeriin al-Dabaibaan.⁵⁹

YK:n turvallisuusneuvoston 15.9.2023 julkaiseman Libyan asiantuntijajaneelin raportissa esitetään, että toukokuussa 2023 Zawiyassa suoritettu sotilasoperaatio heijasteli nykyistä voimakkaiden aseellisten ryhmien välistä dynamiikkaa läntisessä Libyassa. Zawiya on tärkeä rikollisverkostojen keskus. Rikollisverkostot ovat keskittyneet erilaiseen salakuljetukseen ja ihmis- ja huumekauppaan, ja verkostojen taustalla toimii aseelliset ryhmät, jotka ovat hankkineet legitimitettiin toiminnalleen hallinnolta saamiensa turvallisuusmandaattien kautta, jotka mahdollistavat aseellisten ryhmien syylistymisen (rikolliseen) toimintaan ilman rangaistusta.⁶⁰

YK:n turvallisuusneuvoston 8.8.2023 päivätyn raportin mukaan (ajanjaksolla huhtikuu 2023–elokuu 2023) Tripolissa nähtiin ajoittaisia yhteenottoja suurten aseellisten ryhmien välillä. Toukokuun 28. päivänä yhteenottoja nähtiin tiiviisti asutetuilla alueilla sen jälkeen, kun Deterrence Apparatusin väitettiin pidättäneen 444. prikaatin jäsenen.⁶¹ YK:n asiantuntijajaneelin raportissa (raportointijakso 25.4.2022–17.7.2023) esitetään, että tammikuun 2023 Tripolin kansainvälisen lentokentän alueella nähtyjen yhteenottojen (ks. edellä) ja toukokuun 28. päivän yhteenottojen (Deterrence Apparatusin ja 444. prikaatin välillä) lisäksi Tripolissa ei nähnyt merkittäviä taisteluja elokuun 2022 jälkeen eli ajanjaksolla syyskuu 2022–heinäkuu 2023.⁶²

Elokuussa 2023 Deterrence Apparatusin ja 444. prikaatin välillä nähtiin taisteluja, joissa kymmenien ihmisten raportoituihin saaneen surmansa ja yli sadan haavoittuneen.⁶³ Yhteenotot aseellisten ryhmien välillä alkoivat 14.8.2023 sen jälkeen, kun 444. prikaatin johtaja Mahmoud Hamza otettiin Mitigan lentokentällä kiinni Deterrence Apparatusin toimesta.⁶⁴ YK:n turvallisuusneuvoston 7.12.2023 päivätyn raportin (elokuu 2023–joulukuu 2023) mukaan ainakin 55 henkilöä sai surmansa ja yli 100 haavoittui, joiden joukossa oli siviileitä. Ryhmien välille solmittiin aselepo useiden korkea-arvoisten hallinnon edustajien sekä paikallisten johtajien ja

⁵⁸ UNSC 5.4.2023, para 29–31.

⁵⁹ UNSC 8.8.2023, para 26, 28.

⁶⁰ UNSC 15.9.2023, s. 2, 6 para 9.

⁶¹ UNSC 8.8.2023, para 29.

⁶² UNSC 15.9.2023, s. 71.

⁶³ UN News 22.8.2023; Al Jazeera 16.8.2023.

⁶⁴ UNSC 7.12.2023, para 28; Al Jazeera 16.8.2023.

tripolilaisten aseellisten ryhmien johtajien välittämänä.⁶⁵ Raportissa esitetään, että libyalaisen avustusjärjestön EMSC:n (Emergency Medicine and Support Center) mukaan yhteenotossa sai surman 55 henkilöä, joista yksi (1) oli siviili, ja 146 haavoittui, joista 11 oli siviilejä. Lisäksi siviilikohteisiin, mukaan lukien ambulanssiin, osui osapuolten summittaisessa tulituksessa. YK:n Libyan operaatio oli vahvistanut 444. prikaatin syyllistyneen kahteen laittomaan teloitukseen.⁶⁶

29.10.2023 Gharyassa (noin 100 km Tripolista etelään) nähtiin yhteenottoja paikallisten aseellisten ryhmien välillä. Yhteenotot liittyivät vuoden 2019 konfliktin aikana kaupungista lähteneen entisen paikallisen sotilasjohtajan paluuseen. Samana päivänä pääministeri Dabaiba roolissaan puolustusministerinä perusti yhteisen operaatiokeskuksen (*joint operations room*), johon kuului mm. 111. prikaati, "General Security Agency" ja 444. prikaati. Operaation tarkoituksena oli turvata Gharyanin alue sekä kaikki läntiset ja lounaiset alueet. GNU:hun kytköksissä olevat ryhmät ottivat Gharyanin haltuunsa. Turvallisuustilanne läntisellä rantatiellä vakautui. GNU:n Zawiyassa touko-kesäkuussa tehtyjen sotilasoperaatioiden jälkeen yleisen syyttäjän toimisto yhteistyössä läntisen rannikon sotilasalueen komentajan kanssa pani toimeen huumekauppaan ja polttoaineen salakuljetukseen kohdistettuja oikeudellisia- ja turvallisuustoimenpiteitä.⁶⁷

YK:n turvallisuusneuvoston 15.9.2023 päivätyssä raportissa esitetään, että raportointijaksolla (25.4.2022–17.7.2023) tunnistettiin 22 aseellisten ryhmien välistä välikohtausta tiiviisti asutetuilla alueilla Tripolissa ja Zawiyassa. Väkivaltaisuuksissa 130 siviiliä sai surmansa tai haavoittui, siviiliin teistöjä- ja omistuksia vahingoittui ja joissain tapauksissa tuhoutui, paikallisia joutui siirtymään kotoaan ja välikohtaukset aiheuttivat räjähdesaasteisiin liittyvää merkittävää riskiä siviileille.⁶⁸

3.1.1 Turvallisuusvälikohtaukset ja siviiliuhrit Tripolin piirikunnassa

Turvallisuusvälikohtaukset Tripolin piirikunnassa (ACLED)

Alla käsitellään konfliktitietokanta ACLEDin tilastoimia turvallisuusvälikohtauksia⁶⁹ Tripolin piirikunnassa ajalla 1.1.2023–8.12.2023.⁷⁰

Koko maassa tilastoitiin ajalla 1.1.2023–8.12.2023 yhteensä 64 turvallisuusvälikohtausta (34 taistelujen, 6 räjähde-/etäiskujen ja 24 väkivalta siviilejä vastaan -kategorioissa).⁷¹

Tripolin piirikunnassa tilastoitiin ajalla 1.1.2023–8.12.2023 yhteensä 27 turvallisuusvälikohtausta (18 taistelujen, 1 räjähde-/etäiskujen ja 8 väkivalta siviilejä vastaan -kategorioissa).⁷²

Tripolissa tilastoidut taistelut liittyivät pitkälti elokuun 14. ja 15. päivien yhteenottoihin Deterrence Apparatusin (SDF) ja 444. prikaatin välillä (8 taistelua) ja toukokuun lopun yhteenottoihin samojen militioiden välillä (6 taistelua) (ks. tarkemmin yllä).

Loput neljä tilastoitua taistelua olivat seuraavat:

⁶⁵ UNSC 7.12.2023, para 28.

⁶⁶ UNSC 7.12.2023, para 45.

⁶⁷ UNSC 7.12.2023, para 29–30.

⁶⁸ UNSC 15.9.2023, s. 15 para 42.

⁶⁹ Turvallisuusvälikohtauksiksi katsotaan taistelut (battles), räjähde-/etäiskut (explosions/remote violence) sekä väkivalta siviilejä vastaan (violence against civilians).

⁷⁰ Turvallisuusvälikohtauksia ja siviiliuhreja vuonna 2022 ja 2021 käsitellään 1.3.2023 päivätyssä tilannekatsauksessa.

⁷¹ ACLED 8.12.2023 [Event_type: "Battles", "Explosions/Remote violence", "Violence against civilians"].

⁷² ACLED 8.12.2023 [Event_type: "Battles", "Explosions/Remote violence", "Violence against civilians"; Admin2: "Tripoli"].

- 19.1.2023 yhteenotto 111. prikaatin ja Deterrence Apparatusin ("Apparatus for Detering Terrorism") välillä lähellä Tripolin lentokenttää ja Bab Bin Ghashirin alueella. Yhteenotot alkoivat, kun Deterrence Apparatus yritti tehdä ratsian Tripolin lentokentälle. ACLEDin tapahtumakuvauksen mukaan välikohtauksissa ei ollut uhreja,⁷³ mutta YK:n raportoinnin mukaan yhteenotoissa kuoli kolme ihmistä (ks. myös yllä).⁷⁴
- 10.2.2023 tunnistamaton aseellinen ryhmä, jonka mainitaan olevan kytköksissä "Martyr Sabria -prikaatiin" otti aseellisesti yhteen "Rahbat al-Duru" -pataljoonan" kanssa Tajurassa. Yhteenotot olivat seurausta siitä, kun Rahbat al-Duru' -pataljoonan jäsen oli surmannut tunnistamattomaksi jääneen aseellisen ryhmän jäsenen. Välikohtauksen uhreista ei ole tietoa.⁷⁵
- 12.3.2023 Rahbat al-Duru' ja "Tajuran leijonat" (Tajoura Lions) ottivat aseellisesti yhteen sen jälkeen, kun kaksi Rahbat al-Duru' -pataljoonan jäsentä oli saanut surmansa. ACLEDin mukaan molemmat ryhmät ovat kytköksissä GNU:n puolustusministeriöön. Välikohtauksen uhreista ei ole tietoa.⁷⁶
- 26.3.2023 Tajuran leijonien jäsenten välillä puhkesi aseellisia yhteenottoja ryhmän päämajassa Bir al-Osta Miladissa. Välikohtauksen uhreista ei ole tietoa.⁷⁷

Räjähde- ja etäiskujen kategoriassa tilastoitiin seuraava välikohtaus:

- 7.10.2023 tunnistamattomaksi jäänyt aseellinen ryhmä hyökkäsi Tanasuh (TV)-kanavan pääkonttorille singoilla (*rocket-propelled grenades*). Hyökkäyksestä aiheutui aineellista vahinkoa toimistoille mutta ei henkilövahinkoja.⁷⁸

Väkivalta siviilejä vastaan -kategoriassa tilastoitiin seuraavat välikohtaukset:

- 6.1.2023 tunnistamattomaksi jäänyt aseellinen ryhmä ampui singolla naispuolisen parlamentin jäsenen kotiin Tripolissa. Kukaan ei haavoittunut iskussa.⁷⁹
- 7.1.2023 peräkkäisenä päivänä tunnistamattomaksi jäänyt aseellinen ryhmä ampui singolla naispuolisen parlamentin jäsenen kotiin Tripolissa. Kukaan ei haavoittunut iskussa.⁸⁰
- 27.2.2023 Deterrence Apparatus kidnappasi edustajainhuoneen jäsenen "Tarhunan alueella" Tripolissa.⁸¹
- Kesäkuun ensimmäisen päivän tienoilla poliisi kävi käsiksi Nasr -koripallojoukkueen jäseniin Mitigan lentokentällä, kun joukkue oli matkalla Bengasiin.⁸²

⁷³ ACLED 8.12.2023 [Event-ID: LBY11214].

⁷⁴ UNSC 15.9.2023, para 29–31.

⁷⁵ ACLED 8.12.2023 [Event-ID: LBY11220].

⁷⁶ ACLED 8.12.2023 [Event-ID: LBY11234].

⁷⁷ ACLED 8.12.2023 [Event-ID: LBY11237].

⁷⁸ ACLED 8.12.2023 [Event-ID: LBY11342].

⁷⁹ ACLED 8.12.2023 [Event-ID: LBY11208].

⁸⁰ ACLED 8.12.2023 [Event-ID: LBY11209].

⁸¹ ACLED 8.12.2023 [Event-ID: LBY11229]. Huom. ACLED on tilastoinut välikohtauksen Tripoliin, kun todennäköisesti välikohtaus on tapahtunut Murqubin piirikunnan Tarhunassa. Esimerkiksi Libyan News Agencyn uutisessa viitataan edustajainhuoneen 2.3.2023 julkaistuu tiedotteeseen, jossa tuomitaan edustajainhuoneen "Tarhunan piiristä" (*dā'irat Tarhuna*) olevan jäsenen kidnappaus. Libyan News Agency 2.3.2023.

⁸² ACLED 8.12.2023 [Event-ID: LBY11254].

- 26.6.2023 tunnistamaton aseellinen ryhmä kidnappasi yleisen syyttäjän, joka työskenteli sotilassyöttäjän toimistossa Tripolissa. Syyttäjä kidnappattiin, kun hän oli ostoksilla kahden lapsensa kanssa. Lapset palautettiin kotiin samana päivänä.⁸³
- 26.7.2023 tunnistamattomaksi jäänyt aseellinen ryhmä rynnäköi ylimmän tuomarineuvoston tiloihin Tripolissa sen jälkeen, kun neuvostolle äänestettiin uusi johtaja. Tapauksesta ei koitunut henkilövahinkoja.⁸⁴
- 6.9.2023 GNU:hun kytköksissä oleva militia kidnappasi tunnetun toimittajan, oletettavasti Tripolissa, koska hän oli kritisoinut Dabaiban pyrkimystä normalisoida suhteet Israelin kanssa.⁸⁵
- 16.11.2023 tunnistamattomaksi jäänyt aseellinen ryhmä kaappasi kolme yliopiston tiedekunnan jäsentä, jotka kuuluivat tiedekuntahenkilöstön ammattiliittoon sen jälkeen, kun henkilökunta oli kokoontunut protestoimaan ammattiliiton puheenjohtajan sieppausta aiemmin samana päivänä.⁸⁶

Siviiliuhrit (ACLED)

ACLED ei ole tilastoinut siviilikuolonuhreja räjähdde- ja etäiskujen eikä siviileihin kohdistuvan väkivallan kategorioissa ajanjaksolla 1.1.2023–8.12.2023 (ks. tarkemmat tapahtumakuvaukset yllä). Koska ACLED tilastoi kuolonuhreja perustuen siihen, miten kuolonuhrit raportoidaan lähdeaineistossa eikä se itsenäisesti varmenna tietojen paikkansapitävyyttä, ACLEDin tiedot kuolonuhreista ovat vain arvioita. Näin ollen, vaikka ACLED ei ole tilastoinut (siviili)kuolonuhreja jostakin välikohtauksesta, tämä ei tarkoita, etteikö uhreja olisi voinut olla. ACLED ei erikseen tilastoi haavoittuneita, mutta tietoa haavoittuneista voi olla sisällytettynä välikohtausten tapahtumakuvauksiin.⁸⁷

Seuraavissa taisteluissa mainitaan siviiliuhreista:

- Toukokuun 28.–29. päivien yhteenotoissa Deterrence Apparatusin ja 444. prikaatin välillä kuoli tuntematon määrä ihmisiä, joiden joukossa oli siviilejä. Haavoittuneisiin kuului ainakin ambulanssikuljettaja sekä yksi muu siviili.⁸⁸
- Elokuun 14.–15. päivien yhteenotoissa Deterrence Apparatusin ja 444. prikaatin välillä kuoli YK:n edustajan mukaan ainakin 55 henkilöä ja ainakin 100 haavoittui, joiden joukossa oli siviilejä. Siviiliuhrien tarkkaa lukumäärää ei ole tiedossa.⁸⁹ Kuten edellä on mainittu, YK:n turvallisuusneuvoston 7.12.2023 päivätyssä raportissa esitetään, että libyalaisen avustajajärjestön EMSC:N (Emergency Medicine and Support Center) mukaan yhteenotoissa sai surman 55 henkilöä, joista yksi (1) oli siviili, ja 146 haavoittui, joista 11 oli siviili.⁹⁰

3.1.2 Räjähdessaasteet Tripolin piirikunnassa⁹¹

OCHAN mukaan Tripolin piirityksen aikana ja aiemmissa konflikteissa kasautunut räjähdessaasteiden suuri määrä muodostaa yhä riskin saastuneiden alueiden läheisyydessä

⁸³ ACLED 8.12.2023 [Event-ID: LBY11258].

⁸⁴ ACLED 8.12.2023 [Event-ID: LBY11271].

⁸⁵ ACLED 8.12.2023 [Event-ID: LBY11337].

⁸⁶ ACLED 8.12.2023 [Event-ID: LBY11378].

⁸⁷ Ks. tarkemmin ACLED 1/2023, s. 2.

⁸⁸ ACLED 8.12.2023 [Event-ID: LBY11253].

⁸⁹ ACLED 8.12.2023 [Event-ID: LBY11317].

⁹⁰ UNSC 7.12.2023, para 45.

⁹¹ Räjähdessaasteiden vaikutusta jälleenrakentamiseen ja paluuseen on käsitelty maatietopalvelun 28.7.2023 päivätyssä kyselyvastauksessa.

asuville ihmisille siitä huolimatta, että laajamittaisten aseellisten yhteenottojen vähentyessä saastuminen miinoista ja muista räjähdettäjänteistä ei ole jatkunut. Vuonna 2022 miinanraivaustoimijat identifioivat (Libyassa) yli 15 neliökilometriä (15 miljoonaa neliometriä) vaarallisia alueita, tarjosivat koulutusta räjähdesaasteisiin liittyvistä vaaroista ja hävittivät yli 27 000 sodan räjähtämätöntä jäännettä.⁹² Mine Action Review'n 1.8.2023 julkaistun raportin mukaan Libyan Mine Action Centre (LibMAC) on tunnistanut Libyassa yli 15,35 neliökilometriä vaaralliseksi alueeksi, josta 62 % maan itäosassa ja 33 % Tripolissa ja al-Jifarassa (piirikunta Tripolin eteläpuolella) ja 5 % Misratassa ja Sirtessä. Mine Action Review'n mukaan lisää alueita voidaan vielä tunnistaa vaaralliseksi kartoitustyön jatkuessa.⁹³

Mine Action Review'n 1.9.2023 julkaistun miinanraivaamista koskevan raportin mukaan Libyassa nähtiin vain vähän edistystä henkilömiinojen raivauksessa vuonna 2022. Henkilömiinat Libyassa ovat toisaalta perua vanhemmista sodista sekä toisaalta vuoden 2011 jälkeisistä konflikteista. Raportin mukaan Libyan miinoitetusta alueesta ei ole olemassa tarkkaa lukemaa, ja raportointi miinasaasteesta on sekaista (*confused*) ja joskus ristiriitaista.⁹⁴

Mine Action Review viittaa keskusteluihin tanskalaisen kristityn avustusjärjestön DCA:n (DanChurchAid) kanssa huhtikuussa 2022 ja maaliskuussa 2023. DCA:n mukaan miinasaasteen levinneisyys on pysynyt samana siitä lähtien, kun Tripolin alueella taisteltiin vuonna 2020. DCA:n mukaan perinteiset miinakentät ovat harvinaisia Libyan länsiosassa ja maan keskiosan rannikkoalueella.⁹⁵

Mine Action Review'n mukaan vuoden 2020 loppuun mennessä Suur-Tripolin alueella vahvistettuja miinojen saastuttamia alueita (koskien henkilö- ja ajoneuvomiinoja) oli 41, joka kattoi 0,655 neliökilometriä (654 576 neliometriä) ja epäiltyjä miinojen saastuttamia alueita oli 14, joka kattoi 0,132 neliökilometriä (131 990 neliometriä).⁹⁶ Human Rights Watchin LibMACilta saaman tiedon mukaan vuodesta 2019 alkaen miinat ja muut räjähteet olivat saastuttaneet 720 neliökilometriä Tripolin eteläisillä alueilla,⁹⁷ mutta Mine Action Review'n mukaan tämän lukeman ajatellaan olevan merkittävästi yliarvioitu systemaattisten kartoitusten puutteessa.⁹⁸

LibMACin Human Rights Watchille antaman tiedon mukaan toukokuun 2020 ja maaliskuun 2022 välillä 130 henkilöä sai surmansa ja 196 haavoittui miinojen ja muiden räjähteiden takia eri puolilla Libyaa, pääosin eteläisessä Tripolissa. Uhreista 24 % oli miinatoiminnan parissa työskenteleviä henkilöitä.⁹⁹ YK:n Libyan operaation 4.4.2023 julkaiseman lausunnon mukaan 19 henkilöä kuoli Libyassa vuonna 2022 sodan räjähtämättömien jäänneiden takia. 14 kuolleen sanotaan olevan lapsia.¹⁰⁰

Mine Action Review viittaa Turkin valtion uutistoimiston Anadolu Agencyn ja Libya Observerin uutisointiin ja esittää, että Yhdistyneiden kuningaskuntien suurlähetystö Tripolissa oli ilmoittanut sosiaalisessa mediassa joulukuussa 2022, että se oli tukenut (kansainvälistä räjähdesaasteita raivaavaa) HALO-järjestöä eteläisen Tripolin alueen saastuneiden alueiden kartoituksessa, ja että epäillyistä miinoitetuista alueista oli tuotettu karttoja. HALO oli identifioinut yli 100 räjähdettäjänteiden saastuttamaa aluetta Tripolin Ain Zaran alueella.¹⁰¹

⁹² UN OCHA 12/2022, s. 10.

⁹³ Mine Action Review 1.8.2023, s. 175.

⁹⁴ Mine Action Review 1.9.2023, s. 490–491.

⁹⁵ Mine Action Review 1.9.2023, s. 491.

⁹⁶ Mine Action Review 1.9.2023, s. 493 taulukko 1.

⁹⁷ Human Rights Watch 27.4.2022. Human Rights Watchin raporttia on käsitelty tarkemmin 28.7.2023 päivätyssä kyselyvastauksessa.

⁹⁸ Mine Action Review 1.9.2023, s. 493.

⁹⁹ Human Rights Watch 27.4.2022.

¹⁰⁰ UNSMIL 4.4.2023.

¹⁰¹ Mine Action Review 1.9.2023, s. 492.

Tripolissa esiintyvän räjähdesaasteen kuvataan liittyvän erityisesti Haftarin joukkojen vetäytymiseen Tripolin alueen eteläosista.¹⁰² Mine Action Review esittää, että LNA:n joukkojen peräytyttyä Tripolista kesäkuussa 2020, ne jättivät jälkeensä tuntemattoman määrän improvisoituja räjähteitä (IED), ja useiden lähteiden mukaan Haftaria tukevat joukot (ml. venäläiset vierastaistelijat) sijoittivat perääntyessään henkilömiinoja Tripolin eteläisille alueille. Esimerkiksi Human Rights Watchin mukaan huhtikuun 2019 ja kesäkuun 2020 välillä Haftaria tukevat joukot asettivat "valtavia" (*enormous*) määriä ammuksia, mukaan lukien henkilömiinoja, Tripolin eteläisille alueille. Jotkut näistä oli piilotettu koteihin, ja ne aktivoituivat näkymättömistä laukaisinlangoista. Mine Action Review viittaa keskusteluihin DCA:n kanssa huhtikuussa 2022 ja maaliskuussa 2023. DCA:n edustaja vahvisti laukaisulangalla toimivien henkilömiinojen, hyppymiinojen ja miinan purkamista estävien laitteiden (*anti-lift devices*) läsnäolon Tripolissa ja vanhojen improvisoitujen räjähteiden (*legacy IEDs*) läsnäolon Bengasissa ja Sirtessä.¹⁰³

Mine Action Review'n YK:n miinatoimintajärjestön (UNMAS, United Nations Mine Action Service) kanssa käymän viestinvaihdon perusteella maaliskuussa 2023 esitetään, että LNA:n peräännyttyä erilaisia räjähteitä, mm. räjähdeseansoja, maamiinoja ja improvisoituja räjähteitä, löytyi eteläisen Tripolin alueelta. Lisäksi UNMAS oli esittänyt toukokuussa 2021, että räjähdeseansoja ja uhrin laukaisemia improvisoituja räjähteitä käytettiin laajasti siviilien taloissa aiheuttaen suuria määriä siviiliuhreja.¹⁰⁴

Mine Action Review'n 1.8.2023 julkaistun rypäleammusten jäänteitä (*CMR, cluster munition remnants*) koskevan raportin mukaan rypäleammusten jäänteistä johtuva saastuminen on perua 2011 ja 2014 alkaneista konflikteista. Saastumisen laajuudesta Libyassa ei ole tietoa, mutta sen uskotaan olevan vähäistä (*light*). LNA:ta on syytetty rypälepommien käyttämisestä hyökkäyksissä Tripolissa ja sen lähialueilla toukokuussa 2019. Elokuussa 2019 YK:n mukaan LNA:han kytköksissä olevat joukot pudottivat rypäleammuksia Zuwaran (Nuqat al-Khamsin piirikunnassa) kansainväliselle lentokentälle, ja Human Rights Watchin mukaan Haftaria tukevat joukot käyttivät rypäleammuksia ilmaiskussa asutusalueella Tripolissa joulukuun alussa 2019. LibMAC raportoi laajasta improvisoitujen räjähteiden läsnäolosta Sirtessä ja tehdasvalmisteista improvisoiduista räjähteistä Tripolin eteläpuolella.¹⁰⁵ Vuonna 2022 kansainvälinen räjähdeseasteita raivaava HALO-järjestö raivasi Misratassa 0,022 neliökilometriä (21 665 neliometriä) räjähtävistä tytärammuksista (*submunitions*) tuhoten 28 tytärammusta. Lisäksi HALO hävitti yhteensä 1 607 räjähtämätöntä taisteluvälinettä (joista 14 Tripolissa).¹⁰⁶

¹⁰² Mine Action Review 1.9.2023, s. 491; Amnesty International 5.6.2020; Human Rights Watch 27.4.2022.

¹⁰³ Mine Action Review 1.9.2023, s. 491. Myös esim. Amnesty International on kesäkuussa 2020 raportoinut LNA:n joukkojen jättäneen jälkeensä miina-ansoja ja laukaisinlangoilla varustettuja miinoja koteihin ja muihin siviilikohteisiin vetäytyessään Ain Zarasta ja Salah al-Dinin kaupunginosista Tripolin eteläpuolella. Amnesty International 5.6.2020.

¹⁰⁴ Mine Action Review 1.9.2023, s. 492.

¹⁰⁵ Mine Action Review 1.8.2023, s. 175.

¹⁰⁶ Mine Action Review 1.8.2023, s. 181.

ACLED¹⁰⁷ tilastoi ajalla 1.1.2023–8.12.2023 yhden sodan räjähtämättömiin jäänteisiin, räjähdeansoihin tai maamiinoihin liittyvän välikohtauksen Tripolin piirikunnassa. Välikohtauksessa 19.6.2023 kranaatin pala räjähti Tajurassa surmaten yhden siviilin.¹⁰⁸

Lähteet

ACLED (Armed Conflict Location and Event Data Project)

8.12.2023. *Libya Realtime Data 1.1.2020–31.12.2022*. <https://acleddata.com/data-export-tool/> (käyty 13.12.2023).

16.1.2023. *Libya Realtime Data 1.1.2020–31.12.2022*. <https://acleddata.com/data-export-tool/> (käyty 28.7.2023).

ACLED 1/2023. FAQs: ACLED Fatality Methodology. https://acleddata.com/acleddatanew/wp-content/uploads/2023/01/FAQs-ACLED-Fatality-Methodology_2023.pdf (käyty 18.12.2023).

Alsharif, Abubakr & Pradhan, Biswajeet 2013. *Urban Sprawl Analysis of Tripoli Metropolitan City (Libya) Using Remote Sensing Data and Multivariate Logistic Regression Model*. Journal of the Indian Society of Remote Sensing 42: 149–163. <https://doi.org/10.1007/s12524-013-0299-7>

Amnesty International 5.6.2020. *Libya: shocking new evidence of retaliatory attacks on civilians*. <https://www.amnesty.org.uk/press-releases/libya-shocking-new-evidence-retaliatory-attacks-civilians> (käyty 19.12.2023).

BBC

14.9.2023. *Libya turmoil made Derna flooding even more deadly*. <https://www.bbc.com/news/world-africa-66797307> (käyty 22.12.2023).

13.9.2023. *Libya country profile*. <https://www.bbc.com/news/world-africa-13754897> (käyty 2.1.2023).

Chatham House/Eaton, Tim 12/2023. *Security actors in Misrata, Zawiya and Zintan since 2011*. <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2023-12/2023-12-12-security-in-misrata-zawiya-zintan-eaton.pdf> (käyty 13.12.2023).

CIA World Factbook [päivitetty 12.12.2023]. *Libya*. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/libya/> (käyty 22.12.2023).

Congressional Research Service [päivitetty 19.3.2023]. *Libya and U.S. Policy*. <https://s3.documentcloud.org/documents/23883114/libya-and-us-policy-july-19-2023.pdf> (käyty 22.12.2023).

EC-JRC (European Commission's Joint Research Centre) 2015. *Libya Base Map*. [kartta] <https://ercportal.jrc.ec.europa.eu/ECHO-Products/Maps#/maps/220> (käyty 22.12.2023).

¹⁰⁷ Huom. edellisessä tilannekatsauksessa (1.3.2023) on esitetty virheellisesti, että ACLED tilastoi vuonna 2022 Tripolin piirikunnassa yhden (1) sodan räjähtämättömiin jäänteisiin, räjähdeansoihin tai maamiinoihin liittyvän turvallisuusvälikohtauksen, jossa kuoli kaksi (2) siviiliä. ACLED tilastoi vuonna 2022 Tripolin piirikunnassa kuusi (6) sodan räjähtämättömiin jäänteisiin, räjähdeansoihin tai maamiinoihin liittyvää turvallisuusvälikohtausta, joissa kuoli yhteensä ainakin neljä (4) siviiliä. Lisäksi mainitaan yhteensä kahdeksan (8) siviilin haavoittuneen. ACLED 16.1.2023 [Event-ID: LBY11203, LBY11190, LBY11175, LBY11173, LBY11050, LBY10999]. Lisäksi tilastoi kaksitoista tapausta vuodelta 2022, joissa libyalaisjoukot tekivät maamiinan vaarattomaksi. ACLED 16.1.2023 [Event-ID: LBY11002, LBY10996].

¹⁰⁸ ACLED 8.12.2023 [Event-ID: LBY11256].

France24 17.9.2023. *UN says death toll at least 11 300 in Libya's flood-hit Derna.* <https://www.france24.com/en/live-news/20230917-aid-arrives-as-libya-cope-with-flooding-aftermath> (käyty 11.12.2023).

GI-TOC (Global Initiative Against Transnational Organized Crime) 7/2023. *Illicit Economies and Peace and Security in Libya.* <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2023/04/Matt-Herbert-et-al-Illicit-economies-and-peace-and-security-in-Libya-GI-TOC-July-2023-1.pdf> (käyty 22.12.2023).

Human Rights Watch 27.4.2022. *Libya: Landmines, Other War Hazards, Killing Civilians.* <https://www.hrw.org/news/2022/04/27/libya-landmines-other-war-hazards-killing-civilians> (käyty 19.12.2023).

International Crisis Group 11/2023. *Crisis Watch. Libya.* <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/december-alerts-and-november-trends-2023#libya> (käyty 5.1.2023).

International Crisis Group/Gazzini, Claudia 7.8.2023. *Forming a Unity Government May be Libya's Best Bet for Healing Rift.* <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/libya/forming-unity-government-may-be-libyas-best-bet-healing> (käyty 19.12.2023).

IOM (International Organization for Migration)

11.1.2023. *DTM Libya Baseline Assessment Round 43.* https://data.humdata.org/dataset/89d609ef-b8c0-47b5-91a6-fe29af7d147c/resource/2700fa9e-528b-4eae-a237-47928edae449/download/hdx_dtm-libya-r43-public-idps-returnees-dataset.xlsx (käyty 24.7.2023).

30.11.2017. *DTM Libya — Baladiya Data Generator Round 15.* IOM, Libya. <https://dtm.iom.int/reports/libya-%E2%80%94-baladiya-data-generator-round-15> (käyty 24.7.2023).

Al Jazeera

17.8.2023. *Why did clashes break out in Libya's Tripoli?* <https://www.aljazeera.com/news/2023/8/17/why-did-clashes-break-out-in-libyas-tripoli> (käyty 4.1.2023).

16.8.2023. *Libya fighting leaves 55 dead, dozens injured: Medics.* <https://www.aljazeera.com/news/2023/8/16/libya-fighting-leaves-dead-dozens-injured-medics> (käyty 14.12.2023).

14.8.2023. *Worst fighting in months as clashes hit Libyan capital Tripoli.* <https://www.aljazeera.com/news/2023/8/14/worst-fighting-in-months-as-clashes-hit-libyan-capital-tripoli> (käyty 15.12.2023).

22.6.2023. *Libya 6+6 deal: Loopholes cast doubt on democratic elections.* <https://www.aljazeera.com/news/2023/6/22/loopholes-in-libya-deal-cast-doubt-on-democratic-elections> (käyty 13.12.2023).

Libyan News Agency 2.3.2023. *HoR calls on Attorney General to take legal measures on kidnapping of a member of Parliament Hassan Al-Ferjani.* <https://lana.gov.ly/post.php?lang=en&id=272406> (käyty 18.12.2023).

Maahanmuuttovirasto/maatietopalvelu

28.7.2023. *Libya / Jälleenrakentaminen ja paluulosuhteet Tripolin piirikunnassa.* Saatavilla Tellus-maatietoportaalista.

22.3.2023. *Libya / Gaddafin kannattajat, al-Kani, Burkan al-Ghadab, al-Kikli-militiat, pakkovärväys.* Saatavilla Tellus-maatietoportaalista.

1.3.2023. Libyan tilannekatsaus helmikuussa 2023.
<https://migri.fi/documents/5202425/5914056/MIG-237256.pdf/e0632cb0-1432-dca6-a55a-dce1e3e57ebc/MIG-237256.pdf?t=1682680073243> (käyty 13.12.2023).

Mine Action Review

1.9.2023. Clearing the Mines 2023.
https://www.mineactionreview.org/assets/downloads/7721_Clearing_the_Mines_2023.pdf (käyty 18.12.2023)

1.8.2023. Clearing Cluster Munition Remnants 2023.
https://www.mineactionreview.org/assets/downloads/7722_Cluster_Munition_Remnants_2023_HIGH_RES_WEB_ART.pdf (käyty 18.12.2023).

Reuters

23.11.2023. U.N. Libya envoy pushes for meeting on elections.
<https://www.reuters.com/world/africa/un-libya-envoy-pushes-meeting-elections-2023-11-23/> (käyty 13.12.2023).

16.8.2023. Libyan factions pause Tripoli battle with 27 dead.
<https://www.reuters.com/world/africa/tripoli-clashes-widen-overnight-worst-fighting-this-year-2023-08-15/> (käyty 13.12.2023).

11.3.2023. Libyan elections are possible this year, U.N. envoy says.
<https://www.reuters.com/world/africa/libyan-elections-are-possible-this-year-un-envoy-says-2023-03-11/> (käyty 12.12.2023).

SWP (Stiftung Wissenschaft und Politik)/Lacher, Wolfram 31.7.2023. Libya's Militias Have Become the State. <https://www.swp-berlin.org/10.18449/2023C44/> (käyty 13.12.2023).

UN HRC (United Nations Human Rights Council) 20.3.2023. Report of the Independent Fact-Finding Mission on Libya. A/HRC/52/83. Saatavilla: <https://www.ecoi.net/en/file/local/2090006/G2304304.pdf> (käyty 29.11.2023).

UN News

22.8.2023. Libya: Fierce clashes in Tripoli highlight 'precarious' situation.
<https://news.un.org/en/story/2023/08/1139967> (käyty 14.12.2023).

23.12.2021. Libyan elections postponed, new date expected within 30 days.
<https://news.un.org/en/story/2021/12/1108732> (käyty 12.12.2023).

UNOCHA

4.1.2023. Libya Flood Response Flash Appeal Extension Addendum Jan - Mar 2024 (Issued December 2023). https://reliefweb.int/attachments/d42b005f-52c8-472c-b2a6-bea69031df5f/ROMENA_Libya_FA_DEC2023_FINAL.pdf (käyty 5.1.2023).

18.12.2023. Libya: Flood Response Humanitarian Update (as of 15 December 2023). https://reliefweb.int/attachments/057e5983-3076-47d1-b483-38662905346e/20231215%20Libya%20Humanitarian%20Update_final.pdf (käyty 5.1.2023).

12/2022. Humanitarian Overview 2023. Libya.
https://reliefweb.int/attachments/24ced070-d597-47e5-98ec-14bb00a46d98/Libya%20HO_2023%2024%2001%202023%20V4.pdf (käyty 18.12.2023).

UNSMIL (United Nations Support Mission in Libya) 4.4.2023. بيان بعثة الأمم المتحدة للدعم في ليبيا بمناسبة اليوم الدولي للتوعية بمخاطر الألغام والمساعدة على مكافحة الألغام 2023. <https://unsmil.unmissions.org/ar/المتحدة-الأمم-بعثة-بيان-على-والمساعدة-الألغام-بمخاطر-التوعية-الدولي-اليوم-بمناسبة-ليبيا-في-الدعم> (käyty 19.12.2023).

UNSC (United Nations Security Council)

7.12.2023. *United Nations Support Mission in Libya. Report of the Secretary-General. S/2023/967.* https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/S_2023_967.pdf (käyty 19.12.2023).

15.9.2023. *Final report of the Panel of Experts established pursuant to resolution 1973 (2011) concerning Libya.* S/2023/673. Saatavilla: <https://www.ecoi.net/en/file/local/2098206/N2323461.pdf> (käyty 12.12.2023).

8.8.2023. *United Nations Support Mission in Libya. Report of the Secretary-General. S/2023/589.* Saatavilla: <https://www.ecoi.net/en/file/local/2096850/N2321692.pdf> (käyty 12.12.2023).

5.4.2023. *United Nations Support Mission in Libya. Report of the Secretary-General. S/2023/248.* Saatavilla: <https://www.ecoi.net/en/file/local/2091674/N2308354.pdf> (käyty 12.12.2023).

USDOS 2023. *Country Reports on Terrorism 2022: Libya.* <https://www.state.gov/reports/country-reports-on-terrorism-2022/libya/> (käyty 22.12.2023).

Wilson Center/Emig, Addison 13.7.2023. *A Network of Insecurity and Violence – the Issue of Militias Operating in Libya.* <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/network-insecurity-and-violence-issue-militias-operating-libya> (käyty 22.12.2023).

Worldometer [päiväämätön]. *Libya Population.* <https://www.worldometers.info/world-population/libya-population/> (käyty 22.12.2023).